

СОЦІАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТА ЇЇ СУТНІСТЬ

Соціальна диференціація - процес і стан подібнення певної соціальної цілісності (суспільства, організації, групи) на складові частини чи елементи (інституції, сегменти, індивіди).

Як процес соціальна диференціація означає подібнення певного соціуму в ході його змін, історичного розвитку, коли шляхом відокремлення, розділення, уособлення тощо утворюються нові соціальні елементи (сфери і різновиди людської діяльності, типи соціальних організацій, цінності, взірці, норми тощо), які набувають певного статусу, виконуючи нові функції та ролі.

Як стан соціальна диференціація відображає наявну гетерогенність певного соціуму, який складається з взаємопов'язаної множинності відповідних елементів, складових частин, сегментів.

До найважливіших вимірів соціальної диференціації належать: поділ праці, професійна спеціалізація, соціально-статусне розшарування, розрізнення інтересів, соціокультурні відмінності. Соціальній диференціації сприяють такі чинники, як майнове, освітнє, вікове розшарування соціуму, етнічна, мовна та конфесійна різноманітність суспільства, його локально-регіональні відмінності тощо. Її також сприяє відносний поділ суспільних форм життєдіяльності людей (політика, економіка, культура, повсякденне життя), уособлення міського й сільського стилів життя, існуючих субкультур тощо.

Соціологи розрізняють диференціацію макросоціальну (виникнення нових соціальних верств, стилів життя, культурних форм), мезосоціальну (особливості соціальної диференціації у локально-регіональному контексті – в центрі, на периферії, в містах, селах тощо) та мікро-соціальну (розрізнення типів домогосподарств, культурно-дозвільних занять, ціннісних орієнтацій, вірувань тощо). У соціологічних дослідженнях використовуються також поняття функціональної соціальної диференціації, коли йдеться про різноманітні функції, завдання та дії, наприклад, політичних партій, громадянських об'єднань, груп тиску, та вертикальної соціальної диференціації, коли мають на увазі відмінності в авторитеті владних структур, політичних партій, їхніх лідерів тощо.

Як показав досвід процесів соціалізації найбільш успішних країн, у другій половині ХХ ст., ринкові механізми функціонування економіки в одних країнах сприяли значному економічному зростанню та якості життя, а в інших – призвели до економічних спадів, жорсткої диференціації суспільства, збільшення безробіття, поширення бідності, загострення соціальних суперечностей.

Отже, важливо зрозуміти, від чого залежать і в який спосіб використовуються ці загальні ринкові принципи в суспільстві, чому не можна досвід успішних реформ застосовувати для розв'язання соціально-економічних проблем у всьому світі. З нашого погляду, причини полягають у тому, що всередині певного типу економічної системи існують глибинні специфічні характеристики національних моделей розвитку, серед яких визначальну роль відіграють морально-етичні цінності, норми, особливості соціальних національних інститутів, менталітет еліти і народу та інші чинники, які прямо не відносяться до сфери економіки, але визначають специфіку трансформаційних процесів та їхні соціально-економічні результати. Ці елементи складають феномен культури, об'єктивно притаманний кожному суспільству. Вони не можуть зникати миттєво у результаті соціальних революцій, а тому несуть у собі особливий потенціал, реалізація якого визначає специфіку розвитку нових форм господарювання, організації та управління суспільним виробництвом, специфіку соціально-економічних відносин.

Висновки. Результати дослідження проблеми соціальної диференціації сучасного українського суспільства показують, що: 1) вона має об'єктивні і суб'єктивні причини. Об'єктивні пов'язані з процесами трансформації командно-адміністративної системи у змішану, а суб'єктивні – з особливостями організаційної культури трансформаційного суспільства. 2) специфіка організаційної культури пояснюється поєднанням ментальних характеристик господарювання українців зі специфічними рисами, накладеними у період панування командно-адміністративної економічної системи. 3) глибокі соціальні суперечності та загрозлива диференціація українського суспільства у сучасний період – це результат розвитку національної моделі та специфічних рис економіки України.

Список використаних джерел

1. Мандибур В.О. Нормативно-правова складова інституційної архітектури державної форми власності. Економічна теорія. 2015. С. 67.
2. Фукуяма Ф. Доверие: социальные добродетели и путь к процветанию / Пер. с англ. М.: АСТ Москва. 2006. С. 64.
3. Runciman W.G. Towards a Theory of Social Stratification // The Social Analysis of Class Structure. P. 62-63. \